

Hallå, det här är den nya nyhetspådden Dagens Eko.

Nu börjar vi.

Daniel, hur kom du i kontakt med Linnea?

Jag gick igenom domar om LVU, alltså beslut om tvångsvårda av barn och unga- och sökte på ord som gränslöst, sexuell och promiscuöst beteende.

Och det var så jag hittade Linnea.

Det här är Dagens Eko med Robin Olin.

Idag, om hur fjortonåriga Linnea stämplades som promiscuös av myndigheterna.

Det är tidigt 20-tal.

Skolgården består av en stor asfaltplan, minora bänkar, ett cykelställ och en basketkorg.

I MP3-spelaren har Linnea, som vi kallar henne, sin favoritartist, Britney Spears.

Det är på den här skolan som hennes historia tar sin början.

En historia som ska leda till tvångsvård.

Och att hon får sitt namn inskrivet i olika dokument.

Brevid bedömningar av vad som anses vara för sexuellt utlevande beteende.

Ord som förföljt henne ända fram till idag.

Och ska revisa sig, det finns många unga tjejer som fått liknande stämplor av myndighets Sverige.

Gäst är Daniel Velasco, grävreporter på Eko.

Berätta om Linnea och vad det är hon går igenom som ungtönåring.

Som hon beskriver är hon en helt vanlig tjej när hon går i skolan i början av 2000-talet.

Det var inte så att det var något problem hemma, att föräldrarna dragit för mycket.

Men när hon flyttar från sin mamma till sin pappa och byter skola, då blir hon väldigt tyst och blyg.

Första året var jag som en tystmus. Jag tror det är ingen ensla märke till mig.

Jag såg inte, jag hördes inte och jag gick på en sångskola.

Då såg jag alltid längst bak. Jag ville inte synas, jag ville inte höras.

I högstadiet började hon anstränga sig för att bli mer populär och synas mer.

Hon började klä sig mer som sina idoler, Britney Spears och Christina Aguilera.

Hur klärde hon sig då?

Det var populärt med korta toppar som visade naven och knästrumpor och korta skola.

Britney Spears var nästan en bondgård.

Du har alltid varit med för att kolla Britney Spears klubb, du måste dricka.

Jag var alltid med när jag var 16.

Hon träffade nya kompisar, började hänga med dem och började röka och vara ute på kvällarna.

Sen började jag sminka mig skolka och fick uppmärksamhet.

Så gick man väl in i den rollen.

Jag tror att man gör allt för att passa in och finnas sig själv.

Hon lyckades upp i ett sätt med att bli mer populär och synas mer, men det gick lite över styr.

Det är riskfyllt. En 14-årig ska inte dricka sig så fullt så att hon hamnar på sjukhus.

Man ska inte vara utesent på natten, kanske i mitten i natten.

Vi åkte till Stockholm med tåget med en kompis en gång.

Det är också riskfyllt på centralen. Det finns mycket skitar.

Man trodde att man var så stor.

Jag kände mig som 14-årig, men nu är jag snygg. Nu är jag cool.

Nu röker jag. Jag också prår att gå på fest och ha smink.

Det låter som en ganska vanlig berättelse om en 14-årig liv.
Ja, det är så hon upplever det själv, även idag. Det var bara vanliga tonårsproblem hon hade.
Vad gör det som händer?
Det som händer är att det fanns en oro för honom att hon skolkade och kom hem sent på kvällarna.
Pappa var orolig över det.
Hon blev populär, men vissa var det andra som inte tyckte om mig för det.
Vändpunkten blev nån söktes stöd hos skolsköterskan.
Jag vände mig dit. Frivilligt för mig.
När jag började sticka ut i skolan blev jag mobbad.
Man blir kallad. Det ser ut som en hora. Andra tjejer hänger heller och spottar på en.
De kan gå fram och fimpa en cigaret med mina skor.
Det blev mycket hat riktat mot den. Man mådde inte bra såklart.
Jag är ingen stora syster. Jag hade inte pratat med min pappa.
Vi har ingen kontakt som far och doktor. Det är känsligt att prata om killar.
Jag vet inte, tjejsaker. Man behöver stöd från vuxna.
Då blir skolan väldigt viktig.
Jag pratade med min skolsyster en gång.
Jag sa på skåget att vi hade tagit en lyckopiller. Du gjorde en orosamhär.
Hon vänder sig till skolsystemen för att hon upplever sig utsatt av andra elever.
Ja, och som hon säger överdriver hon kanske lite det samtalet.
Hon hittar på saker med lyckopillorna.
Till exempel var jag själva verket Alvedon som hade tagit med en kompis.
Den här skolskötet ska han ta i dig på allvar och gör en orosamhälan till socialtjänsten.
Hon säger att hon oroar sig över att Linnea har kamrater som är äldre.
Och har ett vidlyftigt leverne med alkohol och sex.
Vidlyftigt leverne.
Hon hade fått uppfattning att Linnea kunde bli utnyttjad.
Det här med att det är vidlyftigt leverne och sex, vad betyder det?
Ja, jag vet inte riktigt. Det vet hon inte själv heller.
Men det här hänger kvar i dokumentationen och det kommer sen att lyftas upp-
när hon senare tvong som händer tas en liten LVU.
Det är inte den enda orsaken. Det handlar också om att hon skolkat och druggit-
och att man tror att hon använt droger.
Men efter den här orosamhälan går det ganska snabbt.
Några månader senare hamnar de på ett av statens institutionstyrelser.
Man blir de händeragen eskorterad och poliser inlåst.
Jag fick inte gå i skolan och inte bo som mina föräldrar. Det blev väldigt stort.
Det var en chokerande upplevelse för henne att komma dit.
Man förstod inte riktigt vad som hände.
Man bara blev 14 år och kommer till den paragraf 12 avdelning.
Det är låst med pransa glas och man får inte gå ut-
och alla de olika problematik som bodde där.
Sen var det visitation innan man fick komma in. Nakenvisitering.
Vi hade mjukestress. Man fick inte ha behov. Man fick inte ha nånting.

Det var som en institution som fängde sig kläder. Oranscher eller vill jag minnas.
Vi ska gå i led. Sen har vi de här kläderna på som en likadana.
Jag tror efter två-tre veckor fick jag börja gå ut på plomenad.
Kanske en gång i veckan och så. Sen åkte vi till Jumpasal en gång i veckan.
Annars var vi inne. Inglåstad dygnet runt på en avdelning.
Hur kändes det här när det kom dit?
Jag är rädd. Men väldigt rädd.
Det kändes som en straff. Jag ville bara flytta hem, snälla kan flytta hem.
Man gratt varje kväll nästan. Jag var rädd långt efter mamma och pappa.
Och varför blir hon egentligen tvång som händer tagende?
Droppen är när hon åker iväg till Stockholm och där blir stoppade av en väktare-
som tycker att hon ser berusade ut. Enligt hennes advokat gjorde det sen.
Tester visar att hon inte ens var berusad.
Men det här med den tidigare oron som har funnits gör att man gör ett akut tvång som händer
tagande.
Det kan socialtjänsten göra direkt. Sen måste det prövas i en domstol om den här LVU-vården ska
fortsätta.
När man gör det, där lyfter socialnämnden upp.
Dels att hon skolkat och druckit för mycket och man hävdar att hon kan ha tagit droger.
Men det tas också upp det här med vidlyftet leverne med sex och alkohol som skolskötet ska anmäla.
Då kommer det tillbaka.
Ja, och det står att hon genom sitt sätt att leva och bete sig utsättning för fara.
Och att hon riskerar att hamna i situationen där hon kan bli sexuellt utnyttjad.
Själv säger hon att hon aldrig hade något sexuellt riskbeteende.
Och det står hon nu fast vi än i dag nu, mer än 15 år senare.
Det är jättevitt att förklara varför. Varför är det ett problem? Eller varför är det en riskfaktor?
Var är det de är rädda för? Var är de oroliga för?
Jag kan inte minnas. Jag tänker tillbaka på mig i 14 åriga, att jag låg med massa killar.
Inte så, nej.
Man umgås på fritidsgården, man kanske är på G med någon. Det låter som att man har något...
Att man har typ något grupp sex, orgis eller jag vet inte. Det låter väldigt grovt, om man säger så.
Daniel, vad tänker du om när du nu intervjuar Linnea om hennes sexliv som tonåring?
Hur är det att ställa frågor om det?
Det känns ju konstigt faktiskt, alltså. Problemet är, jag har inte med det här att göra.
Jag har kanske inte någon annan vuxen heller, men nu handlar det om det här.
Det är en del i jobbet. Man behöver ställa såna här frågor för att lyfta fram hur myndigheten agerar,
så måste vi ändå prata om det här.
På grund av att hon om händer så här, som du också till slut kommer i kontakt med henne? Eller
hur?
Ja.
För mig börjar det här för 15 år sedan snart. Jag satt i en domstol och läste igenom LVU-domar, för
att jag inte hade nåt bättre för mig.
På vinst och förlust, och beläddrade de där och reagerade över formuleringar om flickor som fanns i
vissa domarna.

Det kunde stå att de var promiscuösa, att de hade utmanande stil gentemot pojkar, och man anmärkte på hur de var klädda.

Och såna här saker stod det aldrig om för pojkar som om händer togs.

Och läste man liksom hela domen, så visste man kanske att det fanns en oro och kanske att de blev om händer tagna.

Men jag stutsade på de här formuleringarna.

Det var ju just de här orden som de på nåt sätt stämplades med.

Ja, samtidigt visste jag inte riktigt vad jag skulle göra av det här, och nu för ett tag sen så började jag göra sökningar igen för att se om det fanns liknande formuleringar idag.

Och såg då att sexuella skäl fortfarande finns mer ganska ofta när flickor om händer tas, men inte pojkar.

Att det kontaktade just i ner var för att det var länge sen de blev om händer tagna.

Jag ville prata med någon som kan se på det här ur ett vuxet perspektiv, hur man tänker på det idag, hur det har påverkat och så där.

Men jag hittade ju betydligt färskare exempel.

Ja, då är mer det i några.

Precis. I en de lyfter socialnämnden framåt rektorn i hennes skola hävdade att hon har ett promisköst uppförande.

Jag har funnits oro kring hennes klädssel och att hon har anspelat på sin sexualitet.

Okej. Du hittar fler såna här beskrivningar?

Ja. Sådär står henne socialnämnden vill tvångsomhändetas en 16-årig flicka.

Hon har under en längre tid varit fixerad med killar och sex.

Det finns en nyfikenhet på ett naivt och barnsridssätt.

Och när en 14-åring om händer tag står det, genom sitt beteende har hon låtit sig utsättas för sexuella övergrepp.

De här unga sigerna får skulden för att de blivit utsatta för någonting då, eller?

Det kan ju tolka så. Och åtminstone formulerar man det i domarna. Det går i alla fall att tolka så.

Vad får du det att tänka då?

Ja, det är en väldigt konstig formulering. Att man tänker att man har låtit sig utsättas för övergrepp.

Och i alla de här fallen, du tar upp här, det är unga tjejer, eller?

Ja.

Det står inget om killar på samma sätt?

Nej.

När jag satt och sökte hittade jag ingen fall där det står såna här saker om killar.

Men jag har bestämt nummer då för att gå igenom alla LVU-domar i hela landet under en period, för att se om det statistiskt är så att det finns en sån här skillnad mellan flickor och pojkar.

Och vad hittar du då?

Man kunde ju snabbt se att det är en tydlig skillnad. Det är mycket vanligare att man tar upp sexuella orsaker för tjejer än för killar som om händer tas.

I den här perioden som gick igenom, var tredje flicka som tvångsomhändetas, så lyfter man upp sexuella orsaker, relationer eller övergrepp man är utsatt för, jämfört med var 16.

I några fall så är det sexuella orsaker, det enda skälet eller huvudskälet, men allra oftast är det en kombination av flera olika saker.

Och varför tror du att det är så här att det är tjejer som får de här bedömningarna av sin sexualitet?

Det är en bra fråga. Jag träffade forskare Maria Andersson-Fågel som är doktor i socialt arbete och forskar om LVU på Stockholms universitet.

Hon och hennes kollegor håller just nu på att gå igenom alla LVU-domar under en ännu längre period, fast några år tillbaka i tiden, 2015-2016.

Den är inte klara under den här rapporten, men de kan också se en tydlig skillnad mellan tjejer och killar.

Jag tror att det beror på flera saker. Tjejer är mer utsatta för sexuellt våld och här kan man prata om att det finns brister i lagstiftning för att hitta sätt att skydda dem mot det.

Det blir tvunget till att bli en del av deras eget beteende för att den lagstiftningen man har att tillgå, även om man från socialnämndens sida ser att det här är ju att hon är utsatt och hon behöver skydd, men vi har paragraf 3 att gå på.

Så det är på något sätt utifrån de möjligheter som finns att de händer att ta, så är det här ett sätt att göra det.

Och nämnde paragraf 3, det betyder då eget beteende att när man om händer att ta barn och unga på eget beteende, till skillnad från när man om händer att ta dem för att vårdnadshavarna till exempel brister om sorgen eller dricker för mycket och så där.

Och för att någon ska kunna bli inlåst på ett sätt hem, så måste man använda den här 3D-paragrafen som är då eget beteende. Men det här gör ju också då att det blir väldigt speciellt när man lyfter fram någonting som någon annan har utsatt barnen för, för att hävda att de ska hända tas på grund av sitt eget beteende.

Sen tror jag att det också handlar om våra föreställningar om kön och var vår oro ligger. Vi är mer oroliga för tjejers sexuella beteende eller sexuella aktivitet än vad vi är för killar.

Och då riskerar vi ju också att missa killars eventuella utsatthet och att vi över kanske moraliserar mer än vad vi bör när det gäller tjejer.

Så det ligger någon slags värderingar i botten är hur man tycker att tjejer ska bete sig då eller?

Det kan ju vara så, det är i alla fall vad hon tänker. Men sen är det ju så att de får killar som faktiskt finns med i era materialet, där är det nästan bara för att de har utsatt andra för sexualbrott, det finns ett gärningsmannas perspektiv där.

Det finns några få där killar som är utsatta med dem, det är extremt ovanligt.

Om vi går tillbaks till Linnea som du träffar, vad händer med henne efter att hon omhänder tagits? Hon får flytta runt mellan olika SSSM, alltså Statens Institutionstyrelsens ungdomshem. Och det sista hon hamnar på tycker hon var bra, att hon fick bra stöd, att det hjälpte henne.

Ena sidan väldigt tacksam för att det togs bort från destruktion och beteendet. Andra sidan tur och oturen kan man säga.

Det kunde ha gått åt helvete om jag hade knytit andra kontakter där, med äldre och där fanns dråger och det fanns. Det hade kunnat gå värre för mig.

Men nu blev det något bra i stället, jag blev avskräckt från att jag kommer att flytta hem. Jag lyssnar på mina föräldrar och jag kommer...

Ja, det hade direkt med en vecka där, så hade jag skött, men jag kom hem.

Så hon ser ändå trots allt som något bra, att hon omhänder tog så här?

Ja, men hon är fortfarande väldigt förvirrad över varför hon blev omhändertagen, att hon fortfarande inte har förstått det.

Den var ju liksom att jag har gjort något fel och jag har fått ta konsekvenserna för det, men jag förstod inte riktigt vad jag har gjort.

För jag gjorde det som alla andra gjorde, mina kompisar gick på fester, bröstminkade sig, började öka lite, alltså så.

Hon överklagade också LVU och i nästa instans då, i kammeretten, så fick hon rätt.

Där konstaterade man att det man egentligen vet är att hon skolkat och snattat några gånger och blivit alkoholfugiftad en gång, men att det inte är tillräckliga själv för LVU.

Och när det gäller den här sexuella risken, så skriver man så här, att hon skulle vara promiscueus och har hon själv förnekat,

och det har vi förhandlingen visat sig vara andrahandsuppgifter.

Så kammeretten underkänner den första domen och efter ett halvårs tvångsord vård så släppslig ner.

Och det här, som de skriver då, hon felaktigt klassat som promiscueus, vad tänker hon om det idag? Alltså, hon förstår ju fortfarande inte var det där kommer från.

Hon tycker ju själv inte att hon över över taget hade något sexuellt, speciellt beteende i den åldern, att hon var precis som vilken annan ungdom som helst.

Så det där är ju fortfarande upplever jag när man träffar henne som en förvillning.

Men har du påverkat henne på något sätt?

Absolut, det har påverkat henne jättemycket.

När jag flyttade hemsan, jag vågade knappt, jag kunde inte åka bussknabbt, jag fick panikångsattacker.

Jag vågade knappt vara i skolan, kolla ner i marken, mumlade.

Varför blev det svarta?

I män är det rädd eller? Ja, rädd.

Vad var det rädd för?

Livet. Bara gå på krogen med vänner eller...

Jag har ju nykteriskt varit i hela min vuxna liv.

Jag dricker inga alkohol, men näst andra kan vara med vänner och ha hemma, kväll, dricka lite vin och sånt.

Men jag kopplar det till någonting dåligt.

Så med fästande och sex som kanske blir kul för någon som är lite äldre tonvårdning, blev inte kul för dig då?

Nej, nej.

Man vet inte hur man ska balansera, att våga ta plats, ta lagomplats och våga utforska livet, men inte vara förnaiv.

Det är klart det sitter i som minnen, det här som man gick igenom.

Det har gjort mig till den här idag.

Efter Daniel Velaskos avslöjande, att flickor sexuella beteende ange som skäl för tvångsvård, så säger nu flera experter till Ekot att de tycker att lagen borde ses över.

Och det var allt från Dagens Eko. Vi hörs igen imorgon.

Programledare var Robin Olin och gäst Daniel Velasko, grävreporter på Ekot.

Producerade gjorde Ulla Svensson och Analiderot.

Mila oss gärna på Dagens Eko, att Sverigesradio.se.